

Ավարտական հետազոտական աշխատանք

Թեմա՝ «Մանկավարժական աշխատողի համագործակցությունը սաների ծնողների հետ սաների կրթական աշխատանքների կազմակերպման և ընտանեկան դաստիարակության հարցում»

Հաստատություն՝ «Երևանի թիվ 149 մսուր-մանկյապարտեզ ՀՈԱԿ»

Դաստիարակ՝ Կարինե Բաղայան

Երևան 2022

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ներածություն	3
ԳԼՈՒԽ 1 ԸՆՏԱՆԻՔԻ ԵՎ ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԵԶԻ ԴԵՐՆ ՈՒ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՐԵՆԱՅԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՀԱՐՑՈՒՄ.....	4
1.1 Ընտանիքի դերը երեխայի զարգացման հարցում.....	4
1.2 Մանկապարտեզի դերը երեխայի զարգացման հարցում.....	6
1.3. Ընտանիքի ներգրավումը մանկապարտեզի կյանքին.....	9
ԳԼՈՒԽ 2 ԸՆՏԱՆԻՔ-ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԵԶ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ.....	10
2.1 Ընտանիքի և մանկապարտեզի համագործակցությունը.....	10
2.2 Ընտանիք-մանկապարտեզ համագործակցության ձևերը.....	13
ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ.....	13
ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ.....	15

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Երեխան ունի տեսնելու, մտածելու և զգալու իր առանձնահատուկ ունակությունները: Չկա ավելի հիմար բան, քան դրանք մեր ունակություններով փոխարինել փորձերը:

Ժան Ժակ Ռուսո

Նախադպրոցական հաստատությունները (մանկապարտեզ, նախակրթարան, երեխայի խնամքի ու զարգացման կենտրոններ և այլն) կոչված են օգնելու ընտանիքին երեխայի վաղ զարգացման ու դաստիարակության հարցերում:

Նախադպրոցական կրթության մասին ՀՀ օրենքը սահմանում է նախադպրոցական կրթության նպատակը, ըստ որի այն

1. «...նպատակաուղղված է յուրաքանչյուր երեխայի մտավոր, հոգեկան, ֆիզիկական կարողությունների համակողմանի զարգացմանը, դաստիարակությանը, խնամքին, առողջության պահպանմանը և սոցիալական ներառմանը, տարիքին համապատասխան զարգացմանը, ինքնասպասարկմանը սոցիալիզացիային, կյանքի հմտությունների ձևավորմանն ու զարգացմանը.
2. երեխայի իրավունքների պաշտպանությանը, նրա արժանապատվության նկատմամբ հարգանքին.
3. երեխայի անհատականության ձևավորմանը և տարրական կրթությանն արդյունավետ նախապատրաստմանն ու սահուն անցմանը»:

Վաղ մանկությունը երեխայի աճի և զարգացման առանցքային փուլ է, քանի որ այդ շրջանի փորձառությունները կարող են ազդել անհատի կյանքի ողջ ընթացքի վրա: Յուրաքանչյուր անհատի ճակատագիրը դասավորվում է դեռ մանկուց: Ընտանիքի դերը և ազդեցությունը երեխայի զարգացման, անհատականության ձևավորման ողջ

կյանքում անժխտելի է: Երեխաների դաստիարակության, զարգացման, ապագայի ձևավորման մեջ անփոխարինելի է ընտանիքի դերը:

Նախադպրոցական հաստատությունները չեն փոխարինում ընտանեկան դաստիարակությանը, այլ լրացնում ու համակարգում են այն՝ համագործակցելով երեխաների ծնողների ու ընտանիքների հետ: Ընտանիք-մանկապարտեզ համագործակցությունը շարունակում է ընտանիքի աշխատանքը, օգնում ընտանիքին: Ուստի երեխայի անհատականության ձևավորման, ներդաշնակ զարգացման համար կարևոր է այդ երկու կարևոր օղակների արդյունավետ համագործակցությունը:

Ասվածից հետևում է, որ դիպլոմային աշխատանքի թեման ոչ միայն կարևոր է, այլ նաև արդիական է բոլոր ժամանակներում:

Մեր աշխատանքի նպատակն է եղել ուսումնասիրել և ներկայացնել մանկապարտեզ-ընտանիք կապի առանձնահատկությունները, առավելությունները երեխայի դաստիարակության հարցում՝ երեխայի, ընտանիքի և մանկապարտեզի տեսանկյունից:

ԳԼՈՒԽ 1.

ԸՆՏԱՆԻՔԻ ԵՎ ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԵԶԻ ԴԵՐՆ ՈՒ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՐԵՒԱՅԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՀԱՐՑՈՒՄ

«Մարդու մանկությունից հիմք դրված սկզբունքները նման են մատղաշ ծառի կեղևին փորագրված տառերին , որոնք աճում են, ծավալվում են նրա հետ, կազմում նրա անքակտելի մասը»:*Վ.Հյուզո*

1.1 Ընտանիքի դերը երեխայի զարգացման հարցում

Դաստիարակությունը, ինչպես հայտնի է, նպատակաուղղված ներգործություն է երեխաների զարգացման, նրանց գիտակցության ու վարքի, աշխարհայացքի, արարքների և սովորույթների վրա: Դաստիարակության հիմնական նպատակն անձի ձևավորմանն ու նրա հետագա զարգացմանը նպաստելն է՝ սկսած ծնված օրից: Ուստի ընտանիքը եղել և մնում է անձի դաստիարակության հիմնական օղակն ու վճռական գործոնը:

Հետևապես դաստիարակության մեջ կարևորը դրա ճիշտ սկիզբն է: Սխալ դաստիարակությունը միշտ արատներ է ծնում: Հայստանում դեռևս 4-րդ դարից կիրառվել են ընտանիքին, ամուսնությանը, ընտանեկան դաստիարակությանը վերաբերող ներքին և արտաքին կանոններ:

Մխիթար Գոշը (12-րդ դար) նշում էր, որ զավակների զանցանքների և հանցաքների համար ամենից առաջ պատասխանատու են ծնողները: Ներսես Շնորհալին խորհուրդ էր տալիս երեխային դաստիարակել վաղ մանկությունից, խրատել, նրանց սրտի մեջ ներարկել բարության, ազնվության և մարդասիրության սերմեր:

19-րդ դարի հայ գրողներն էլ (Խ. Աբովյանը, Ռաֆֆին, Ռ. Պատկանյանը, Ղ. Աղայանը, Մ. Նալբանդյանը) աճող սերնդի կրթության և դաստիարակության գործում մեծ տեղ էին տալիս ընտանիքին: Նրանք ընդգծում էին ընտանիքի վճռորոշ դերը՝ երեխայի ապագայի ճիշտ կազմակերպման, նրա հակումների անկաշկանդ զարգացման առումով:

Ծնվելու պահից երեխան հայտնվում է իր համար բոլորովին նոր մի միջավայրում, որտեղ նրա հիմնական ու առաջին սյունը ընտանիքն է: Երեխան աչքերը բացելով տեսնում է իր ծնողներին, շփվում նրանց հետ: Ծնողների վաղ ներգործությունը, երեխայի հետ շփումը ազդում են նրա հետագա զարգացման վրա, նույնիսկ շատ վաղ տարիքում, երբ կարող են չգիտակցվել երեխայի կողմից: Դաստիարակչական ներգործությունների արդյունավետությունը կախված է նաև ծնողների միջև առկա փոխհարաբերություններից, ընտանիքի կյանքի ձևից:

Դաստիարակությունն ընտանիքում դրսևորվում է ամենատարբեր իրավիճակներում:

Նման շարունակական ու տևական ներգործությունն արդյունավետ է երեխայի նյարդային համակարգի ներդաշնակ ձևավորման համար: Ընտանիքն ավելի լայն հնարավորություն ունի երեխային ընդգրկելու գործունեության բազմազան ու տարաբնույթ ձևերով (կենցաղային, աշխատանքային, տնտեսական, հաղորդակցական- դաստիարակչական), քան մանկապարտեզը: Եթե մանակապարտեզում երեխային դեպքից դեպք է որևէ աշխատանք հանձնարարվում, ապա ընտանիքում բոլորովին այլ պատկեր է:

1,5-2 տարեկան երեխան կարող է մշտական պարտավորություններ ունենալ, ասենք՝ երեկոյան հավաքել խաղալիքները, հայրիկին հողաթափեր, պապիկին թերթ մատուցել և այլն: 3-4 տարեկան երեխային կարելի է վստահել ջրել սենյակային բույսերը, օգնել մեծերին և այլն:

«Երեխան ընտանիքի հայելին է» արտահայտությունը դիպուկ կերպով բնութագրում է երեխայի վերաբերմունքը այն հոգևոր և բարոյական սկզբունքների նկատմամբ, որոնք ընդունված են նրա ընտանիքում:

Յուրաքանչյուր ընտանիք ունի ճիշտ կամ սխալի, բարու և չարի, գթասրտության, «կարելիի» ու «չի կարելիի» իր պատկերացումները: Եթե երեխայի շրջապատում «թույլատրելի» է համարվում ստի, կեղծիքի ու դաժանության առկայությունը, ապա դժվար թե այդ երեխաները զերծ մնան դրանց ավերիչ ազդեցությունից: Ընդօրինակելով մտերիմներին, սիրելի մարդկանց, հետևելով նրանց «կենսական դասերին»՝ երեխան աստիճանաբար յուրացնում է վարվելակերպի, փոխհաղորդակցման մշակույթը: Մեծ մանկավարժներն ընդգծում են, որ ընտանեկան դաստիարակությունն ամենից առաջ ծնողների ինքնադաստիարակությունն է: Ժամանակակից գիտությունն ընդգծում է երեխայի զարգացման ու դաստիարակության գործին վաղ միջամտության դերը: Սակայն բոլոր ընտանիքները չէ, որ լիովին կատարում են իրենց դերը՝ համալիր բարենպաստ ներգործությունը: Պատճառները բազմազան են. որոշ ընտանիքներ չեն ցանկանում դաստիարակել, մյուսները չեն կարողանում, երրորդները՝ չեն հասկանում դրա կարևորությունը: Բոլոր դեպքերում, նույնիսկ բարենպաստ և երեխայի զարգացմամբ զբաղվելու կարևորությունը գիտակցող ընտանիքների համար զգացվում է նախադպրոցական հաստատությունների օգնության անհրաժեշտությունը, առնվազն հասակակիցների միջավայրի, նրանց և այլ մեծահասակների հետ սոցիալական շփման ապահովման տեսանկյունից, ինչը դժվար է ապահովել ժամանակակից ընտանիքներում, որտեղ հիմնականում մեկ կամ երկու երեխա է մեծանում:

1.2 Մանկապարտեզի դերը երեխայի զարգացման հարցում

Երեխայի ուսուցման նպատակն է այնպես անել, որ նա ընդունակ լինի շարունակելու իր զարգացումն առանց ուսուցչի օգնության: *Էլբերտ Հաբարդ*

Մարդկային շփման առաջին փորձը երեխաները ստանում են ընտանիքում, բայց հասարակությանն ինտեգրվելու առաջին մեծ փուլը երեխայի համար մանկապարտեզն է: Մանկապարտեզը մեծ դեր ունի մանկան սոցիալականացման գործում. Այստեղ երեխան գտնում է նոր միջավայր, նոր աշխարհ՝ նոր կանոններով, նոր առօրյայով: Այն մի վայր է, որը երեխային բերում է ինքնաճանաչման,

զարգացնում նրա հետաքրքրություններն ու ազատությունը: Մանկապարտեզն այն վայրն է, ուր զարկ է տրվում երեխայի մտավոր ուժերի զարգացմանն ու կառուցվում նրա սոցիալական կերպարը: Մանկապարտեզը, ի տարբերություն ընտանեկան միջավայրի, հնարավորություն է տալիս երեխային շփվել իր հասակակիցների հետ, կրթվել և դաստիարակվել իր տարիքին համապատասխան ծրագրերով և մեթոդներով, սովորել և ընտելանալ օրվա ժամակարգին, աշխատակարգին, դառնա ավելի ինքնուրույն: Մանկապարտեզի ընտրության ժամանակ ծնողները պարտադիր պետք է ուշադրություն դարձնեն՝

- Ինչպիսի՞ դաստիարակներ և դայակներ են զբաղվում երեխայի խնամքով և դաստիարակությամբ:
- Ի՞նչ մեթոդով են իրականացվում երեխայի զարգացման ծրագրերը:
- Արդյոք երեխան սիրում է դաստիարակին և դաստիարակի օգնականին: Հաճույքով է հաճախում, թե՞ պարտադրված:
- Արդյո՞ք երեխան ճնշման չի ենթարկվում հասակակիցների և մեծահասակների կողմից:
- Որքանով են մանկապարտեզի պայմանները համապատասխանում սանիտարահիգիենիկ պահանջներին:
- Որքանով է մանկապարտեզը երեխայի զարգացման համար նպաստավոր միջավայր ապահովում:

Յուրաքանչյուր երեխա ունի իր զարգացման տեմպը և ուրույն ոճը:

- Երեխաների առանձնահատկությունները պետք է հաշվի առնել նրանց հետ հաղորդակցվելիս և գործունեություն կազմակերպելիս:
- Երեխաների հետ իրականացվող գործունեությունը պետք է համապատասխանի երեխայի զարգացման հնարավորություններին և խթանի նրանց հետաքրքրությունը, մտածողությունը:
- Երեխան սովորում է իրերին ձեռք տալով, դրանք գործածելով, փորձարկելով և շփվելով:

Մանկապարտեզը ստեղծում է այնպիսի միջավայր, որը կնպաստի երեխայի զարգացմանը, իսկ դաստիարակը ստանձնում է խաղընկերոջ դերը:

Օրվա գործունեությունը պլանավորելիս՝ պետք է պլանավորել նաև խթանող, երեխաներին խրախուսող խաղեր: Դաստիարակը պետք է հետևի երեխաներին,

որպեսզի հասկանա՝ ինչն է հասկանալի, ինչը՝ անհասկանալի նրանց: Հիմնվելով դիտարկումների վրա՝ պետք է դաստիարակը առաջարկի հավելյալ առաջադրանքներ, որոնք կնպաստեն մտածելուն: Երեխաների զարգացման կարևորագույն նախապայմանը բոլոր ոլորտներում՝ ֆիզիկական, սոցիալական, հուզական և իմացական փոխկապակցվածություն է: Մի ոլորտի զարգացումը նպաստում է մյուս ոլորտների առաջընթացին: Կարևորագույն նախապայմանը խախտված է համարվում, երբ շեշտը դրվում է իմացական ոլորտի վրա՝ նվազեցնելով երեխայի զարգացման մյուս ոլորտների նշանակությունը: Որպեսզի երեխան արագ յուրացնի ինֆորմացիան, անհրաժեշտ է, որ այն կապված լինի երեխայի կյանքի ու միջավայրի հետ և համապատասխանի նրա զարգացման մակարդակին: Երբ երեխաները զգում են, որ սովորածն առնչվում է իրենց կյանքի հետ, ավելի հետևողական են կատարում առաջադրանքը և սովորում են ավելին: Փորձենք դիտարկել մանկապարտեզի առավելությունները՝ երեխայի զարգացման տարբեր ոլորտների վրա ազդեցության տեսանկյունից.

Սոցիալական ազդեցություն

Մանկական հոգեբանների մեծ մասը միակարծիք են, և պնդում են, որ երեխան պետք է հաճախի մանկապարտեզ, քանի որ այն մեծ դեր ունի երեխայի սոցիալականացման գործում: Հայտնվելով մանկապարտեզում՝ իրեն անծանոթ շրջապատում, երեխան շփվելու նոր հատկություն է ձեռք բերում: Եթե նա տանը սովորել է առաջին իսկ պահանջով ստանալ այն, ինչ ուզում է, կամ իր ուզածին հասնել լացով, ապա նոր միջավայրում նա ստիպված է համարվել և ուրիշ կարծիքը հաշվի առնել: Երեխայի էմոցիոնալ դաշտում տեղի են ունենում փոփոխություններ: Եթե առաջ նա կարեկցում էր հեքիաթների կամ մուլտֆիլմերի հերոսներին, ապա հիմա սկսում է կյանքի նոր փուլ, որտեղ ընկերներն իրական են: Մանկապարտեզում կազմակերպվում են միջոցառումներ, նշվում են տարեդարձներ, կազմակերպվում են արշավներ, այցելում են թանգարաններ, թատրոններ: Երեխան սովորում է արձագանքել իրադարձություններին:

Սահմանվում է հստակ օրակարգ. փոքրիկը զբոսնում է, սնվում, խաղում, սովորում, քնում է օրվա հստակ ժամերին: Ճիշտ սահմանած օրակարգը երեխայի հոգեբանական և էմոցիոնալ զարգացման կարևոր դրույթներից մեկն է:

Մանկապարտեզում երեխան ստանում է իր առաջին առաջադրանքները, որոնք փորձում է ճիշտ կատարել, օրինակ՝ սեղաները սպասքաղրել, դասավորել խաղալիքները, ուտելուց հետո հավաքել սպասքը, ինքնուրույն հանվել, հագնվել և

այլն: Նման պարզ հանձնարարություններ կատարելը զարգացնում է երեխայի պատասխանատվությունն ու ինքնուրույնությունը:

Հոգեբանական ազդեցություն

Մանկապարտեզ հաճախելը դրական է ազդում նաև երեխայի հոգեկան զարգացման վրա: Ի տարբերություն տանը ծնողի, ընտանիքի անդամի կամ դայակի հսկողությամբ մեծանալուն՝ մանկապարտեզ գնալիս զարգանում են երեխայի՝

- Սոցիալական հմտությունները. նա սովորում է արդյունավետ հաղորդակցվել ուրիշ անհատների հետ, (ինչն էլ էականորեն տարբերվում է ընտանիքի անդամների հետ հարաբերություններից):
- Թիմում աշխատելու հմտությունները,
- Ձեռք է բերում նոր գաղափարներ, մոտեցումներ,
- Ընդայնուամենայն էլ աշխարհայացքը:

Մանկապարտեզ հաճախելն ունի նաև մի շարք այլ առավելություններ:

- Կա հստակ սահմանված ռեժիմ: Ինչքան ուզում է հետևողական լինի ծնողը, դայակը կամ տատիկը, տնային պայմաններում օրվա ռեժիմին հետևելը շատ ավելի բարդ է, երբեմն նույնիսկ՝ անհնար:
- Երեխաների հետ զբաղվում է հատուկ նրանց հետ աշխատելու համար մասնագիտացված անձնակազմ, ինչը ոչ միշտ է հնարավոր ապահովել խնամակալի դեպքում:

Հետազոտությունները ցույց են տալիս նաև, որ մանկապարտեզից հետո երեխաներն ավելի արագ և հեշտ են հարմարվում դպրոցին: Այստեղ գլխավորը ոչ թե ձեռք բերած ուսումնական գիտելիքներն են (տառաձանաչություն կամ մաթեմատիկա), այլ կյանքի մի շարք հմտությունները, օրինակ՝ ռեժիմին սովոր լինելը, ուշադրության լեզնտրոնացումը, խմբով աշխատելը, սոցիալական հմտությունները և այլն:

1.3 Ընտանիքի ներգրավումը մանկապարտեզի կյանքում

Ժամանակակից մանկապարտեզի և ընտանիքի փոխհարաբերության հիմքում ընկած է համագործակցությունը: Մանկավարժները պետք է ստեղծեն ներդաշնակ, ամուր կապ՝ ի շահ երեխայի դաստիարակության: Կարևոր է, որ ծնողները հավասար

ընկալեն մանկավարժ-երեխա փոխհարաբերությունը, զգան դաստիարակի մասնագիտական հմտության արժեքը, գնահատեն նրա անձնային հականիշները և մասնակցեն մանկապարտեզում իրականացվող կրթության, դաստիարակության և զարգացման գործընթացին: Այդ համագործակցությունից շահում է, թե՛ երեխան, թե՛ ընտանիքը, թե՛ տվյալ հաստատությունը: Վաղ մանկության շրջանում երեխաներն իրենց ինքնուրույնությունը, անհատականությունը հաստատելու, ապահով, բարեկեցիկ կյանք ունենալու համար մեծապես կախված են լինում իրենց ընտանիքից: Ծնողները երեխայի առաջին ուսուցիչներն են և առաջին օրինական ծառայողները: Իսկ երեխաները հրաշալի ընդօրինաողներ են: Այդ իսկ պատճառով ծնողները (և երեխայի հետ շփվող բոլոր մեծահասակները) պետք է հետևեն իրենց ցանկացած քայլին, խոսքին և կատարալ գործողություններին: Բայց ընտանիքները շատ տարբեր են, և չենք կարող ակնկալել, որ բոլոր ընտանիքները նույն կերպ կմասնակցեն երեխայի կրթությանը, խնամքին, դաստիարակությանը, հնարավորինս շատ ժամանակ կհատկացնեն նրանց և կաջակցեն ամենափոքր հարցերում: Այս պարագայում մեծ է մանկապարտեզի և պրոֆեսիոնալ մանկավարժի դերը: Երեխայի հետ աշխատող դաստիարակը պետք է խոսի ծնողի հետ, քննարկի երեխային վերաբերվող բոլոր խնդիրները: Ծնողի հետ արդյունավետ հաղորդակցում ապահովելու համար, դաստիարակը պետք է բազմաբնույթ գործողություններ ծավալի, տարբեր ռազմավարություն կիրառի, լինի ստեղծագործ, ձկուն, բարեհամբույր, մեծահոգի, համբերատար, բանիմաց և հոգատար: Ծնողի տեղեկացված լինելը երեխայի ցանկացած արարքի մասին, էլ ավելի է հեշտացնում համագործակցությունը ծնողի հետ, ավելի միավորում է նրանց որպես գործընկերներ և արդյունավետ դարձնում աշխատանքը:

ԳԼՈՒԽ 2

ԸՆՏԱՆԻՔ-ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԵԶ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ

«Լավ մանկապարտեզը ոչ թե փոխարինում,
այլ լրացնում է ընտանեկան դաստիարակությունը» *Բենջամին Սփոք*

2.1. Ընտանիքի և մանկապարտեզի համագործակցությունը՝ որպես երեխայի զարգացման գրավական

Վաղ տարիքի երեխաների սոցիալական զարգացումը կանոնակարգվում է երկու կառույցների միջոցով՝ նախադպրոցական հաստատություն և ընտանիք: Որոշ մանկավարժներ, վստահելով իրենց գիտելիքներին, համարում են, որ իրենք բոլորից ճիշտ են դաստիարակում: Այդպես են մտածում նաև շատ ծնողներ՝ կարծելով, որ իրենց երեխային ավելի լավ գիտեն և հաջողությամբ կարող են լուծել նրան վերաբերող ցանկացած խնդիր: Այս երկու մոտեցումներն էլ թերի են: Անհրաժեշտ է ի մի բերել այդ երկու սոցիալական ինստիտուտների (ընտանիքի և նախադպրոցական հաստատության) ուժեղ և թույլ կողմերը: Երեխայի զարգացման որոշ ոլորտներում, օրինակ՝ հուզական, ֆիզիկական, ընտանիքի հնարավորություններն են ավելին, իսկ ուսուցման, ստեղծագործական ունակությունների զարգացման և այլն հարցերում՝ մանկապարտեզին և այլն:

Առավել արդյունավետ աշխատանքի համար ժամանակակից մանկապարտեզի և ընտանիքի փոխհարաբերության հիմքում պետք է դրվի համագործակցությունը: Մանկավարժները պետք է նախաձեռնող լինեն, ստեղծեն ներդաշնակ, ամուր կապ՝ ի շահ երեխայի զարգացման: Արդյունավետ համագործակցության համար անհրաժեշտ է, որ **մանկապարտեզը դառնա բաց համակարգ**: Ամենից առաջ անհրաժեշտ է մանկապարտեզի դռները լայն բացել ծնողների և ընտանիքի մյուս անդամների առաջ: Հարկավոր է ընդլայնել ավանդական հաղորդակցման (տոնակատարություններ, ծնողական հավաքներ և այլն) շրջանակները:

Վաղ մանկության շրջանում երեխաներին իրենց ինքնությունը, անհատականությունը հաստատելու, ապահովություն, խնամք և բարեկեցություն ունենալու համար կախված են լինում իրենց ընտանիքներից: Ընտանիքների և մանկապարտեզի հաղորդակցումը նպաստում է նրանց փոխըմբռնմանն ու կողմնորոշմանը:

Ընտանիքների և նախադպրոցական հաստատության գործունեության համատեղ ծրագիրը հեշտացնում է երեխայի սոցիալական զարգացումը՝ սոցիալականացումը:

Ինչո՞ւ է անհրաժեշտ խթանել մանկապարտեզի և ընտանիքի համագործակցությունը:

Երբ ընտանիքի անդամները դրական մասնակցություն են ունենում մանկապարտեզի կյանքին, նույնիսկ եթե այդ մասնակցությունը կարճատև է և ոչ պարբերական, երեխայի ինքնագնահատականը մեծանում է: Երեխային

վստահություն է ներշնչում այն հանգամանքը, որ իր ընտանիքը հավանություն է տալիս տան աշխարհից լիովին տարբերվող այն մյուս աշխարհին, որտեղ ինքն անցկացնում է առանց ծնողների: Մանկապարտեզի կյանքին ընտանիքների մասնակցությունը էլ ավելի է ոգեշնչում երեխաներին:

Ի՞նչ են շահում դաստիարակներն ու պարտեզը

- Ծնողների և դաստիարակի միջև երեխայի կարիքների և զարգացման մակարդակի մասին տեղեկությունների փոխանակումից շահում է թե՛ ընտանքը, թե՛ մանկապարտեզը: Ծնողները, լինելով տարբեր մասնագիտությունների տեր մարդիկ, կարողանում են մանկապարտեզին աջակցել կոնկրետ նախաձեռնություններում՝ սկսած նյութականից մինչև մասնագիտական խորհրդատվություն:
- Մանկապարտեզի աշխատանքն ավելի արդյունավետ է դառնում, երբ ծնողներն ու ընտանիքը դառնում են նրա գործընկերը, ընդունում և շարունակում են մանկապարտեզի նախաձեռնությունները, ինչպես նաև իրենք են նախաձեռնություններով հանդես գալիս:

Ի՞նչ է շահում ընտանիքը

- Մանկապարտեզի կյանքին ծնողների մասնակցությունը օգնում է ծնողներին ավելի լավ հասկանալ մանկապարտեզի ծրագիրը, հասկանալ իրենց երեխայի հաջողությունների և դժվարությունների հիմքերն ու պատճառները, դիտարկել երեխայի վարքը, հասկանալ երեխայի զարգացման հետ կապված հարցերը, որոնք էլ ավելի հեշտ կդարձնեն երեխայի դաստիարակումը տանը:
- Ծնողներն ու ընտանիքը կարող են մասնագիտական խորհրդատվություն ստանալ երեխայի զարգացման առնչվող այն բոլոր հարցերում, որոնցում իրենք դժվարանում են կամ չեն կողմնորոշվում:
- Մանկապարտեզի կյանքում ներգրավելու համար դաստիարակները պետք է նախաձեռնող լինեն և ուղիներ փնտրեն երեխաների միջոցով յուրաքանչյուր ընտանիքի հետ հաղորդակցվելու համար: Դրա համար տնօրինությունը և դաստիարակները պետք է մշակեն և զարգացնեն ծնողների և ընտանիքի այլ անդամների հետ աշխատելու համար անհրաժեշտ հստակ նախագծեր և դրանց իրականացման մեթոդներ: Որպեսզի ընտանիքի մեծամասնությունը ներգրավվի, պետք է անհատական մոտեցում կիրառվի:

2.2 Ընտանիք -մանկապարտեզ համագործակցության ձևերը

Մանկավարժի կողմից ծնողների հետ համատեղ աշխատանքը իրականացվում է տարաբնույթ ձևերով՝ միջոցառումներ և խաղեր, մանկավարժական զրույցներ ու թեմատիկ խորհրդատվություններ, այցելություններ, բաց դռների օրեր, կլոր սեղաններ, բանավեճեր, խաղային սցենարներ, ցերեկույթներ և խմբային հանդիպումներ:

Ծնողը դիտվում է որպես պատվիրատու և գործընկեր: Սա ամրագրվում է նաև ծնողի հետ կնքվող պայմանագրերում: Այս փաստն արդեն ցույց է տալիս, որ ընտանիք-պարտեզ համագործակցությունը փաստագրվում է հենց սկզբում:

Ընտանիք-պարտեզ համագործակցության նախապայմանը ընտանիք-պարտեզ արդյունավետ հաղորդակցության ապահովումն է: Այս կարևոր գործընթացը բարձր մակարդակով իրականացնելու համար մանկապարտեզը օգտագործում է համացանցը, մեդիան: Մանկապարտեզի դաստիարակներն ունեն իրենց էջերը, որտեղ տեղադրում են երեխաների հետ իրականացվող աշխատանքները, նյութեր, ֆոտոները: Առանձնակի ուշադրություն է դարձվում ծնողական կրթությանը: Ծնողների համար կազմակերպվում են տարբեր սեմինար- պարապմունքներ: Սաների համակողմանի և արդյունավետ զարգացման համար մեծ է ծնողի դերը: Ծնողը ոչ միայն պատվիրատու է, գործընկեր, այլև իր երեխային վերաբերող նյութի յուրացնողը, իրագործողն ու տարածողը: Ծնողն է այսօրվա մշակույթ կրող- տարածող-ստեղծագործողը, այսինքն՝ ծնողը կրթական հաստատության հետ նույն մշակութային արժեքների կրողն ու փոխանցողն է: Նշենք, որ դաստիարակները միշտ աշխատել են ծնողների հետ, նրանք մասնակցել են մանկապարտեզում կազմակերպվող միջոցառումներին: Այսինքն՝ ընտանիքը ոչ թե դեպքից դեպք, այլ մշտապես տեղյակ է մանկապարտեզի ծրագրերին, գործունեությանը, մանկավարժական մոտեցումներին և մեթոդիկային:

Ավելին, կարող է մասնակցել, առաջարկներ անել, որոնք անպայման լսվում են, քննարկվում, ընդունվում:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Ուսումնասիրելով մանկապարտեզ-ընտանիք հարաբերությունների և համագործակցության մասին մանկավարժական որոշ գրականություն, ինչպես նաև

Երևանի մի շարք մանկապարտեզների կոնկրետ փորձը, եկանք մի շարք եզրահանգումների.

- Երեխայի դաստիարակության և կրթության համար հիմնական պատասխանատվության կրողն ընտանիքն է: Մանկապարտեզը լրացնում, լավագույն դեպքում օգնում է ծնողին, ավարտին հասցնում նրա սկսած աշխատանքը՝ ստեղծելով առողջ, զարգացնող միջավայր՝ երեխայի զարգացման համար:
- Ընտանիք-մանկապարտեզ համագործակցության հաջողությունը կախված է ընտանիքի և մանկապարտեզի փոխհարաբերությունից: Մանկապարտեզը պետք է աշխատի ընտանիքի հետ, պետք է պահպանի բարեկամական, գործընկերային հարաբերություններ, որովհետև մանկապարտեզ-ընտանիք կապի ամրապնդման համար կարևորվում է մեր համատեղ աշխատանքը, որն էլ երկուստեք հաճելի է:
- Երբ ծնողը մասնակից է դառնում մանկապարտեզի առօրյային, խաղերին, միջոցառումներին և այլն, դա ավելի ամրացնում է մանկապարտեզ -ընտանիք կապը:
- Ընտանիք-պարտեզ արդյունավետ համագործակցություն մեծապես նպաստում է երեխայի զարգացմանը, դրաանից շահում են թե՛ ընտանիքը, թե՛ պարտեզը, իսկ որ ամենակարևորն է, արդյունքում մեծապես շահում է ինքը՝ երեխան:

Ուսումնասիրելով առանձնացրի մի քանի կարևոր կետ՝ ընտանիքին մանկապարտեզի կյանքին ներգրավելու համար.

- Ընտանիքը պետք է դառնա մանկապարտեզի գործընկերը:
- Ընտանիքը պետք է ընդունի մանկապարտեզի մանկավարժական մոտեցումները և սկզբունքները:
- Մանկապարտեզը ծնողին պետք է դիտարկի որպես գործընկեր, պատվիրատու. լսի ծնողի անհանգստությունները, կարևորի նրա դիտարկումները, տարբեր մասնագիտություններ ունեցող ծնողներին դիտարկի որպես փորձագետներ:
- Ծնողներին պետք է ներգրավի մանկապարտեզի ամենօրյա կյանքին՝ ներառելով նրանց տարբեր գործունեություններում:

Օգտագործված գրականության ցանկ

- Մանկապարտեզի կրտսեր 2-րդ խմբի(3-4 տարեկանների) կրթական համալիր ծրագիր
- Մանկապարտեզի կրտսեր 1-ին խմբի(2-3տարեկանների) կրթական համալիր ծրագիր
- Քայլ առ քայլ
- «Նախաշավիղ» ամսագիր

